

nu conservă pudoarea detaliului scenografic; sala se prelungește cu un hău întunecos care nu prevestește nimic bun. Soluție simplă și în acest caz eficient: decorul se compune din două practicabile mobile; camera în care e tănuțită Ester este însoțită de o broderie de sirmă care sugerează acoperișul și fereastra podului. Suficientă sugestie a unui fragil ascunziș pentru o hăituiță.

Doar regizorului i-a revenit dificila sarcină de a pune pe picioare un spectacol despre iubire. Probabil că textul i-a sugerat nevoia de auster. Cert este că spectacolul se desfășoară simplu — aceasta este o mare calitate. Nota gravă a celor ce se întâmplă a fost transformată însă în linearitate: o cădere dreaptă care undeva se frînge. Textul însă conține germele unei alte realități, al unei alte emoții: Paul și Ester trăiesc într-o lume ca un laț: fiecare replică, fiecare tresărire a fetei — marea morișcă a zilelor își îngreunează mișcarea, — întâlnirile cu Paul din ce în ce mai dificile, spaimele și interdicția mișcării în timpul zilei — toate mărturisesc alunecarea lor în situația de vinovați fără vină. Doar așa se explică dorința nesăbuită a Esterei de a renunța la celula în care ar fi putut rămîne în viață. Spectacolul trece pe lângă această șansă. Sau renunță pentru a oferi doar un desen al posibilei iubiri.

TEATRUL DE NORD DIN SATU MARE — Secția maghiară —

HENRIC IV

de Luigi Pirandello

Regizorul Kovacs Ferenc înfruntă cu spectacolul său textul lui Pirandello: cartea pe care mizează este actorul Csiky Andras.

TEXTUL piesei, chiar și la o fugară lectură își dezvăluie un capriciu greu de mulțumit: din cele 13 personaje, în afara personajului titular, cel puțin alte trei sînt la fel de importante: Matilde Spina, Titto Belcredi, Doctorul Dionisie Genoni.

SPECTACOLUL de la Satu Mare este un spectacol cu un singur actor; se poate spune deci că aceasta este prima eroare. Koresmaros Jenő — în ciuda faptului că realizează funcțiile personajului Genoni, devine — paradoxal — o reală piedică în „desfășurarea” schematizmelor de operetă a cuplului: Soos Angela și Acs Alajos (Matilde Spina-Belcredi). Practic grupul personajelor

care vin să-l revadă pe Henric nu susținea deloc partitura titularului; au chiar o dispunere în scenă similară celei dintr-un prost recital de poezie: în clipa în care recitatorul principal iese la rampă să-și spună versurile, ceilalți se rînduiesc în semicerc și-și așteaptă rîndul.

TEXTUL se constituie din două planuri paralele: Henric al IV-lea și grupul celorlalte (cel puțin) trei personaje; Henric și suita nu-și au rostul în absența celui alt grup; „Landolfo: ...Noi toți patru, aștia de aici, și cei doi nefericiți de colo (arată spre lachei), cînd stau ca trași în țepă la picioarele tronului, sîntem așa, fără nimenia care să ne însuflețească și să ne dea să jucăm vreo scenă. Este — cum aș zice — este forma, dar ne lipsește conținutul!”

Cînd este anunțat grupul care îl va vizita pe Henric, Arialdo spune: „(cătrep Bertoldo) Vine să ne dea conținutul, pricepi?” Iată deci că Pirandello s-a ostenit să strecoare și argumentul importanței celorlalte personaje. Astfel că acțiunea se desenează vizibil: din cele două planuri paralele aflate în înfruntare ținesc două săgeți care se îndreaptă una către cealaltă și se vor frînge. Dar mișcarea lor de apropiere se desfășoară „au ralenti”, momentul impactului și zdrobirea lor fiind pregătită cu minuție, cuvînt cu cuvînt, gest cu gest, moment cu moment. „Atmosfera” se încarcă, crește tensiunile pînă cînd cele două timpuri: timpul grupului de vizitatori (prezentul refuzat de Henric) și timpul lui Henric (încrămenit la anul 1071) se distrug și se transformă în durata unui destin și a unei tragedii care se desfășoară pe scenă.

SPECTACOLUL debutează derutant: suita lui Henric (Landolfo, Arialdo, Ordulfo) se prăvălește în scenă ascultînd un tranzistor (deci acest obiect sugerează — vai! — prezentul, spectatorului!) și se hîrjonește în stîngăcii de judo, lecția a treia: cîteva căzături, cîteva îmbrînceli, cîteva cascade de ris ș.a.m.d. Pînă la apariția lui Henric totul se petrece plictisitor. Este așteptat protagonistul. Apariția lui Csiky Andras produce revirimentul: oprește rumoarea din sală; îl urmărești cu încordare; interpretul știe să-și dozeze gesturile, privirile, așteptările și pauzele dintre replici. Această prezență însă este și ultima căci pe traectoria actului I interpretul își desfășoară toată piesa. Csiky Andras și-a intuit personajul: interpretarea din actul I este măsura exactă a înțelegerii rolului; mai departe, însă, regizorul trebuia să-i determine dozajul, să-l oblige la invenție. Fapt care nu se întâmplă. Csiky își prezintă personajul în ipostaza unui „pagliacci”; dar un clovn, un bufon care nu înfruntă pe nimeni, un măscărici obligat să se agite, să vorbească tare, să țipe chiar, vis-à-vis de niște personaje care nu există, dar care-i dau replica, și în prezența unui public privitor, dar nu martor al acelei tragedii, care, în spectacol, nici nu se desfășoară de fapt. Ast-

fel că interpretul trebuie să sugereze și ce ar fi trebuit să se întâmple cu ceilalți, trebuie să-și explice ostentativ și comportamentul și gesturile. Într-un cuvânt e singur într-o scenă cu mulți actori. Avem de a face cu o reprezentare în care un singur actor acționează o reprezentare, cu un text din care a dispărut acțiunea. Iată, de ce spectacolul transformă dimensiunile textului într-o conveniență nefirească: Henric al IV-lea face pe nebunul, Matilde și Belcredi își fac cu ochiul și-și spun replicile pe dinafară, vodevilesc, și totul se desfășoară către un final care stă sub semnul exclamației: ați văzut? Asta trebuia să se întâmple pînă la urmă!

HENRIC-PERSONAJUL se refugiază în recuzita unui moment istoric pentru că hotărăște să nu fie minuit de destin: dacă acțiunea s-ar fi petrecut, aflîndu-se în libertate, printre „contemporanii”, care îl vizitează, ar fi sîrșit prin a fi aruncat într-o celulă; intrînd de bună voie în celula penitentei, personajele sînt atrase de el înăuntru și își primesc pedeapsa în afara normelor sociale. *Henric își strunește destinul tocmai prin alegerea și premeditarea penitenței: nebunia.* Gestul lui Henric este și rămîne un gest individual, singular. Este gestul prin care este repusă în drepturi o moralitate absolută și inutilă. În spectacol însă, ultima scenă a actului III se desfășoară cu atîta vehemență, este atît de plină cu strigăte aproape războinice și justițiare, încît pare un act revoluționar, social: act prin care ar fi fost înlăturat un tiran, un odios om politic. Se pare deci, că neînțelegerea textului provoacă și ultima eroare înaintea căderii de cortină.

Decorul lui Aurel Cordea — simplu, poate prea indiferent față de text — poate fi scenografia unui spectacol cu piesa *Henric IV.*

Paul-Cornel Chitic

TEATRUL T. V. „Mușatinii”, adaptare de Sorana Coroamă după B. Șt. Delavrancea. Dina Cocca (Doamna Maria) și Teofil Vîlcu (Ștefan)

